

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

9. november 2023 *

»Præjudiciel forelæggelse – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – forbrugerkreditaftale – direktiv 93/13/EØF – artikel 1, stk. 2 – vilkår, som afspejler en bindende lovbestemmelse – artikel 3, stk. 1, artikel 4, stk. 1, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1 – vilkår om førtidig ophævelse – domstolsprøvelse – proportionalitet henset til forbrugers kontraktbrud – artikel 7 og 38 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder – kontrakt sikret ved pant i fast ejendom – udenretsligt salg af forbrugers bolig«

I sag C-598/21,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Krajský súd v Prešove (den regionale ret i Prešov, Slovakiet), ved afgørelse af 13. september 2021, indgået til Domstolen den 28. september 2021, i sagen

SP,

CI

mod

Všeobecná úverová banka a.s.,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, C. Lycourgos, og dommerne O. Spineanu-Matei (refererende dommer), J.-C. Bonichot, S. Rodin og L.S. Rossi,

generaladvokat: L. Medina,

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 26. oktober 2022,

efter at der er afgivet indlæg af:

– SP og CI ved advokat L. Riedl,

* Processprog: slovakisk.

- Všeobecná úverová banka a.s. ved advokat M. Hrbek,
 - den slovakiske regering ved B. Ricziová og dernæst ved E.V. Drugda, som befuldmægtigede,
 - Europa-Kommissionen ved G. Goddin, R. Lindenthal og N. Ruiz García, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 12. januar 2023, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), sammenholdt med chartrets artikel 7 og 38, af Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29), af artikel 3, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/29/EF af 11. maj 2005 om virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne på det indre marked og om ændring af Rådets direktiv 84/450/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2006/2004 (»direktivet om urimelig handelspraksis«) (EUT 2005, L 149, s. 22), af artikel 2, stk. 2, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66, berigtiget i EUT 2011, L 234, s. 46), som ændret ved Kommissionens direktiv 2011/90/EU af 14. november 2011 (EUT 2011, L 296, s. 35) (herefter »direktiv 2008/48«), samt af effektivitetsprincippet.
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem SP og CI, på den ene side, og Všeobecná úverová banka (herefter »VÚB«), et pengeinstitut, på den anden side, vedrørende udsættelse af iværksættelsen af den udenretslige realisering af pantet i den faste ejendom, som udgør sagsøgernes bolig, og som sikrer den kreditaftale, der er indgået mellem disse parter.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 93/13

- 3 I 13. og 16. betragtning til direktiv 93/13 anføres:

»[D]et antages, at de love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne, som direkte eller indirekte fastsætter vilkårene for forbrugeraftaler, ikke indeholder urimelige kontraktvilkår; det forekommer derfor ikke nødvendigt at lade kontraktvilkår, der afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, være underlagt bestemmelserne i dette direktiv; udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser« [i artikel 1, stk. 2,] omfatter ligeledes de regler, som ifølge lovgivningen gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning[.]

[...]

[V]urderingen efter faste generelle kriterier af, om vilkår er urimelige, navnlig i forbindelse med erhvervsvirksomhed af offentlig karakter i form af levering af kollektive tjenesteydelser baseret på solidaritet mellem brugerne, skal suppleres med en samlet vurdering af de forskellige berørte interesser; heri ligger hensynet til, at der er handlet i god tro; ved vurderingen af begrebet god tro skal der især tages hensyn til styrkeforholdet i parternes forhandlingspositioner, til, om forbrugeren på den ene eller den anden måde er blevet tilskyndet til at give sin tilslutning til kontraktvilkåret, og til, om varerne eller tjenesteydelserne er solgt eller leveret på forbrugers særlige bestilling; den erhvervsdrivende kan opfylde kravet om god tro ved at handle loyalt og rimeligt med den anden part, hvis legitime interesser han skal tage hensyn til.«

4 Dette direktivs artikel 1 har følgende ordlyd:

»1. Formålet med dette direktiv er indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere.

2. Kontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser eller principper i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, bl.a. på transportområdet, er ikke underlagt dette direktivs bestemmelser.«

5 Direktivets artikel 3, stk. 1, er affattet således:

»Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.«

6 Samme direktivs artikel 4, stk. 1, bestemmer:

»Det vurderes, om et kontraktvilkår er urimeligt, under hensyn til, hvilken type varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter, og ved på tidspunktet for aftalens indgåelse at tage hensyn til alle omstændighederne i forbindelse med dens indgåelse samt til alle andre vilkår i aftalen eller i en anden aftale, som hænger sammen med denne, jf. dog artikel 7.«

7 Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 bestemmer:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

8 Dette direktivs artikel 7, stk. 1, lyder således:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Direktiv 2005/29

- 9 Artikel 3 i direktiv 2005/29 med overskriften »Anvendelsesområde« bestemmer i stk. 1:
- »Dette direktiv gælder for virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne, som fastlagt i artikel 5, før, under og efter en handelstransaktion i forbindelse med et produkt.«

Direktiv 2008/48

- 10 Tiende betragtning til direktiv 2008/48 lyder således:
- »Definitionerne i dette direktiv bestemmer rækkevidden af harmoniseringen. Medlemsstaternes forpligtelse til at gennemføre bestemmelserne i dette direktiv bør derfor begrænses til dets anvendelsesområde som bestemt ved dets definitioner. Dette direktiv bør dog ikke berøre medlemsstaternes anvendelse af direktivets bestemmelser på områder, der ikke er omfattet af dets anvendelsesområde i overensstemmelse med fællesskabsretten [...]«
- 11 Dette direktivs artikel 2, stk. 2, litra a), har følgende ordlyd:
- »Dette direktiv finder ikke anvendelse på følgende:
- a) kreditaftaler, som er sikret enten ved pant eller ved en anden sammenlignelig sikkerhedsstillelse, der almindeligvis anvendes i en medlemsstat i forbindelse med fast ejendom, eller som er sikret i form af en rettighed relateret til fast ejendom.«

Slovakisk ret

Den borgerlige lovbog

- 12 § 53 i zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (lov nr. 40/1964 om borgerlige sager) i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »den borgerlige lovbog«), regulerer urimelige kontraktvilkår i forbrugerftaler. Denne paragraf bestemmer i stk. 9:
- »Den erhvervsdrivende kan i tilfælde af fuldbyrdelse ved ratebetalinger af en aftale indgået med en forbruger tidligst udøve den ret, som er fastsat i den borgerlige lovbogs § 565, 3 måneder efter den forsinkede betaling af en rate, og når denne i øvrigt har informeret forbrugeren mindst 15 dage inden udøvelsen af denne ret.«
- 13 Den borgerlige lovbogs § 54, stk. 1, bestemmer følgende:
- »Kontraktvilkår, der er fastsat i en aftale, der er indgået med en forbruger, kan ikke fravige bestemmelserne i loven til skade for forbrugeren. Forbrugeren kan navnlig ikke på forhånd give afkald på de rettigheder, som denne lov eller specifikke bestemmelser om forbrugerbeskyttelse giver ham, eller på anden måde forværre sin kontraktmæssige stilling.«
- 14 Den borgerlige lovbogs § 151j, stk. 1, har følgende ordlyd:
- »Hvis en fordring, som er sikret ved pant, ikke tilbagebetales behørigt og rettidigt, kan panthaveren indlede en fuldbyrdelse i det pantsatte gode. Inden for rammerne af fuldbyrdelsen i det pantsatte

gode kan pantaveren søge fyldestgørelse for gælden enten på den i aftalen fastsatte måde eller ved at sælge det pantsatte gode ved auktion i henhold til speciallov [...] eller ved at kræve fyldestgørelse for sit krav ved salg af det pantsatte gode i henhold til speciallove [...], medmindre denne lovbog eller en speciallov bestemmer andet.«

15 Det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at denne bestemmelse indeholder en første fodnote, indsat efter ordene »i henhold til speciallov«, som henviser til zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov (lov nr. 527/2002 om frivillige auktioner, som supplerer det slovakiske nationale råds lov nr. 323/1992 om notarer og notarvirksomhed (lov om notarer), med senere ændringer, herefter »lov om frivillig auktion«), og en anden fodnote efter »speciallove«, som henviser til zákon 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (lov nr. 160/2015 om civil retspleje) og til zákon č. 233/1995 Z. z. Exekučný poriadok (lov nr. 233/1995 om notarer og om gennemførelse af den civile retsplejelov, herefter »lov om fuldbyrdelse«).

16 § 151m i den civile lovbog bestemmer følgende:

»(1) Pantaveren kan sælge det pantsatte gode på den i panteaftalen fastsatte måde eller på auktion 30 dage efter meddelelsen om fuldbyrdelse af pantet til kautionisten og debitor, såfremt de ikke er samme person, medmindre en speciallov bestemmer andet. Hvis sikkerheden er indført i registret over sikkerhedsstillelser, og hvis datoen for påbegyndelsen af indfrielsen af sikkerheden i registret over sikkerhedsstillelser ligger efter datoen for meddelelsen om indfrielsen af sikkerheden til kautionisten og debitor, og hvis debitor ikke er den samme person som kautionisten, begynder fristen på 30 dage at løbe fra datoen for indførelsen af påbegyndelsen af indfrielsen af sikkerheden i registret over sikkerhedsstillelser.

(2) Efter meddelelsen om fuldbyrdelse i det pantsatte gode kan kautionisten og pantaveren aftale, at pantaveren har ret til at sælge det pantsatte gode på den i panteaftalen fastsatte måde eller ved salg på auktion også inden udløbet af den i stk. 1 angivne frist.

(3) Den pantaver, som har indledt fuldbyrdelsen af det pantsatte gode for at opnå dækning for sin fordring på den i panteaftalen fastsatte måde, kan til enhver tid under fuldbyrdelsen af det pantsatte gode ændre måden for fuldbyrdelse og sælge det pantsatte gode ved auktion eller kræve fyldestgørelse ved salg af det pantsatte gode i henhold til speciallove. Pantaveren skal oplyse kautionisten om ændringen af måden for fuldbyrdelsen af pantet.«

17 Denne lovs § 565 er affattet som følger:

»I tilfælde af fuldbyrdelse i rater kan kreditor kun kræve betaling af hele fordringen på grund af manglende overholdelse af en af fristerne, hvis dette er aftalt eller angivet i en afgørelse. Kreditor kan dog senest udøve denne ret indtil forfaldsdatoen for den første efterfølgende månedlige ydelse.«

Lov om fuldbyrdelse

18 § 63, stk. 3, i lov om fuldbyrdelse bestemmer, at tvangssalg af fast ejendom kun kan ske undtagelsesvis, efter rettens godkendelse, hvis der over for den berørte person er indledt flere fuldbyrdelsesprocedurer vedrørende gæld, hvor det samlede beløb overstiger 2 000 EUR, og hvis fogenen godtgør, at gælden ikke kan inddrives på anden vis.

Lov om frivillige auktioner

- 19 § 16, stk. 1, i lov om frivillige auktioner bestemmer, at et salg på auktion kun kan gennemføres på grundlag af en aftale indgået mellem den person, som forlanger salget, og auktionarius.
- 20 I henhold til denne lovs § 17 skal auktionarius bekendtgøre gennemførelsen af et salg ved en meddelelse om auktion. Hvis genstanden for salget på auktion er en lejlighed, at hus eller anden fast ejendom, en virksomhed eller en af denne virksomheds afdelinger, eller hvis mindstebuddet overstiger 16 550 EUR, offentliggør auktionarius meddelelsen om auktion i registret over auktioner, senest 30 dage før auktionen indledes. Han fremsender ligeledes straks meddelelsen om auktionen til det kompetente ministerium med henblik på offentliggørelse i *Obchodný vestník* (det slovakiske officielle erhvervstidende) samt til den person, der har anmodet om salget, til debitor for den sikrede fordring og til ejeren af den ejendom, der er genstand for salget, hvis denne er en anden end debitor.
- 21 Nævnte lovs § 21, stk. 2, bestemmer:
- »I tilfælde af indsigelse mod gyldigheden af aftalen om sikkerhedsstillelse eller overtrædelse af nærværende lovs bestemmelser kan den person, som påstår, at vedkommendes rettigheder er blevet tilsidesat som følge af denne overtrædelse, anmode retten om at erklære salget ugyldigt. Retten til at anlægge sag med påstand om annullation ophører imidlertid, hvis den ikke er udøvet inden tre måneder efter auktionen, medmindre grunden til annullation er knyttet til en strafbar handling, og salget vedrører et hus eller en lejlighed, hvor den tidligere ejer officielt havde bopæl på tidspunktet for auktionen ifølge en specifik lovgivning; i dette tilfælde er det muligt at påstå annullation af salget selv efter udløbet af denne frist [...]«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 22 Den 9. februar 2012 ydede VÚB sagsøgerne i hovedsagen, SP og CI, et forbrugslån, som skulle tilbagebetales over en periode på 20 år, og som var sikret ved pant i fast ejendom, nemlig det familiehuse, hvor sagsøgerne i hovedsagen og andre personer havde bopæl (herefter »den omhandlede kreditaftale«).
- 23 Før denne dato havde sagsøgerne i hovedsagen, siden 2004, optaget flere andre forbrugslån hos Consumer Finance Holding a.s. (herefter »CFH«), som VÚB på daværende tidspunkt var økonomisk forbundet med. Det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at VÚB har anvendt næsten hele det beløb, der blev tildelt SP og CI i henhold til den omhandlede kreditaftale, til indfrielse af lån ydet af CFH, som de ikke længere kunne tilbagebetale. Desuden havde VÚB, stadig før indgåelsen af den omhandlede kreditaftale, ydet dem et vist antal forbrugslån, med hensyn til hvilke banken ensidigt havde fastsat beløbet, og som banken ligeledes i vidt omfang havde anvendt til tilbagebetaling af gæld og omkostninger som følge af lån, der tidligere var ydet til SP og CI enten af banken selv eller af CFH.
- 24 I januar 2013, mindre end et år efter indgåelsen af den omhandlede kreditaftale, misligholdt sagsøgerne i hovedsagen betalingerne, og VÚB krævede tilbagebetaling af hele det skyldige beløb i henhold til denne aftale, i henhold til et vilkår om førtidig ophævelse, der var indeholdt i den nævnte aftale (herefter »vilkåret om førtidig ophævelse«). I april 2013 underrettede VÚB SP og CI om bankens beslutning om at fortsætte indfrielsen af bankens pant ved en »frivillig« auktion over den ejendom, der var stillet som sikkerhed, dvs. ved en udenretslig auktion.

- 25 Som det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, foretages denne form for udenretslig auktion af privatpersoner. Efter at kreditor ensidigt har fastsat fordringens størrelse, sælger en auktionarius den pågældende faste ejendom uden nogen retslig procedure, og uden at en dommer forinden har kunnet undersøge rigtigheden af fordringens størrelse, eller om salget står i rimeligt forhold til fordringens størrelse. På trods af forbrugernes manglende samtykke omtales denne form for auktion i loven som værende »frivillig«. Kreditor vil kunne indlede processen med frivillig auktion 30 dage efter meddelelsen om indfrielsen af sikkerheden.
- 26 Sagsøgerne i hovedsagen nedlagde ved Okresný súd Prešov (kredsdomstolen i Prešov, Slovakiet) påstand om udsættelse af denne auktion over deres familiehus. Denne ret i første instans gav dem ikke medhold i deres påstand ved en første dom, som den efter hjemvisning efterfølgende stadfæstede, selv om Krajský súd v Prešove (den regionale ret i Prešov, Slovakiet) havde ophævet dommen. Ifølge den nævnte ret i første instans følger det af retspraksis fra Najvyšší súd Slovenskej republiky (Den Slovakiske Republiks øverste domstol), at det ikke kan udledes af dom af 10. september 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189), at bestemmelserne i direktiv 93/13 er til hinder for den slovakiske lovgivning, der tillader udenretslig indfrielse ved frivillig auktion af et pant i den faste ejendom, der er stillet som sikkerhed af forbrugeren, selv om der er tale om vedkommendes bolig, og selv om den sikrede fordring er baseret på en aftale, der indeholder urimelige vilkår.
- 27 Sagsøgerne i hovedsagen har iværksat appel til prøvelse af denne anden dom ved Krajský súd v Prešove (den regionale ret i Prešov), som er den forelæggende ret, idet de har gentaget deres påstand om udsættelse af det udenretslige salg af deres bolig, og idet de bl.a. har påberåbt sig en tilsidesættelse af deres rettigheder som forbrugere.
- 28 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at det er særligt vigtigt at beskytte forbrugere mod en uforholdsmæssig indgriben i deres rettigheder, herunder deres ret til en bolig, inden salget af ejendommen. Slovakisk materiel ret fastsætter ingen anden mulighed for beskyttelse ex ante, således at forbrugerne, i tilfælde af frivillig auktion over deres bolig, ikke har andre muligheder end at anlægge et søgsmål med påstand om udsættelse af dette salg.
- 29 Den forelæggende ret har præciseret, at den omhandlede kreditaftale i det foreliggende tilfælde har en løbetid på 20 år, og at VÚB har iværksat vilkåret om førtidig ophævelse mindre end 1 år efter indgåelsen af denne aftale som følge af en forsinket betaling af 1 106,50 EUR. Værdien af det familiehus, der er genstand for det udenretslige salg, er mindst 30 gange større end det beløb, med hensyn til hvilket VÚB har erklæret førtidig ophævelse og iværksat indfrielse af bankens sikkerhed.
- 30 Den forelæggende ret har forklaret, at iværksættelsen af et vilkår om førtidig ophævelse, som det i hovedsagen omhandlede vilkår, ifølge slovakisk ret kun er underlagt en enkelt betingelse, nemlig en betalingsforsinkelse på 3 måneder og kreditors overholdelse af en yderligere frist på 15 dage.
- 31 Denne lovgivning samt retspraksis fra Najvyšší súd Slovenskej republiky (Den Slovakiske Republiks øverste domstol), der er nævnt i nærværende doms præmis 26, vil således kunne være i strid med EU-retten og navnlig med proportionalitetsprincippet, eftersom denne lovgivning og retspraksis gør det muligt at sælge den ejendom, hvor forbrugeren har bopæl, selv i tilfælde af en mindre misligholdelse af kontrakten.

- 32 Ifølge den forelæggende ret tillægger den nationale lovgivning om realisering af pant i fast ejendom ved frivillig auktion over en ejendom, der udgør forbrugernes bolig, således som fortolket af Najvyšší súd Slovenskej republiky (Den Slovakiske Republiks øverste domstol), uanset den beskyttelse, der gives ved chartrets artikel 7, 38 og 47, ved direktiv 93/13 og direktiv 2005/29 samt ved effektivitetsprincippet, desuden ikke beskyttelsen af familieboligen tilstrækkelig betydning og tager ikke hensyn til muligheden for andre midler til fuldbyrdelse af sikkerheden. Som det fremgår af praksis, vil ydelse af kredit til forbrugere således have meget skadelige konsekvenser for sidstnævnte og deres familier.
- 33 Hvad angår anvendelsen af direktiv 2005/29 er den forelæggende ret af den opfattelse, at praksis med ydelse af et lån til tilbagebetaling af gæld, der hidrører fra en eller flere tidligere lån, ikke kan udelukkes fra domstolsprøvelse i henhold til dette direktiv. Det er den forelæggende rets opfattelse, at de omstændigheder, hvorunder den omhandlede kreditaftale blev indgået, udgør urimelig handelspraksis, som bør være omfattet af det nævnte direktiv. Selv om urimelig handelspraksis ikke direkte medfører, at den pågældende retsakt er ugyldig, har den desuden betydning for vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige.
- 34 Hvad angår anvendelsen af direktiv 2008/48 finder denne retsinstans, at et lån, der ydes med henblik på tilbagebetaling af gæld, der følger af tidligere lån, ikke svarer til direktivets formål og heller ikke til formålet med det direktiv, der gik forud for dette.
- 35 Selv om kreditaftaler, der er sikret ved pant eller i form af en rettighed relateret til fast ejendom, er udelukket fra anvendelsesområdet for direktiv 2008/48, definerer den omhandlede kreditaftale i det foreliggende tilfælde i øvrigt ikke genstanden for kreditten og opfylder de krav, der finder anvendelse på forbrugerkreditaftaler. Denne kreditaftale er hverken sikret ved pant eller har til formål at finansiere erhvervelsen af fast ejendom, men har haft til formål at sikre tilbagebetaling af tidligere forbrugslån. Under disse omstændigheder er der en tæt forbindelse mellem den nævnte kreditaftale og de forbrugerkreditaftaler, som SP og CI tidligere har indgået, således at den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt en sådan situation er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2008/48.
- 36 Endelig ønsker den forelæggende ret, med henblik på at fastslå den nøjagtige størrelse af sagsøgerne i hovedsagens gæld, oplyst, om den løsning, som Domstolen nåede frem til i dom af 21. april 2016, Radlinger og Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283), finder anvendelse i den foreliggende sag.
- 37 Under disse omstændigheder har Krajský súd v Prešove (den regionale ret i Prešov) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal [chartrets] artikel 47, sammenholdt med artikel 7 og artikel 38 [heri], [...] direktiv [93/13], [...] direktiv [2005/29] [og] princippet om EU-rettens effektive virkning fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for [en national lovgivning, som] bestemmelser som § 53, stk. 9, og § 565 i [den borgerlige lovbog], hvorefter der i tilfælde af førtidig ophævelse ikke skal tages hensyn til denne foranstaltningens proportionalitet, og især alvoren af forbrugers undladelse af at opfylde sine forpligtelser i forhold til lånebeløbet og datoen for tilbagebetaling heraf?

Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende [...]:

- 2) a) Skal artikel 47, sammenholdt med artikel 7 og artikel 38 i chartret, [direktiv 93/13, direktiv 2005/29] og princippet om EU-rettens effektivitet fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en retspraksis, som i det væsentlige ikke forhindrer udøvelsen af panteretten ved privat auktion over en fast ejendom, der udgør en bolig for forbrugeren eller andre personer, og samtidig ikke tager hensyn til alvoren af forbrugers misligholdelse af sine forpligtelser i forhold til lånebeløbet og lånets løbetid, også når långiveren kan få opfyldt sit krav ved en retslig tvangsfuldbyrdelse, hvor salget af boligen, der er behæftet med panteretten, ikke er omfattet af en prioritetsmæssig forrang?
- b) Skal artikel 3, stk. 1, i direktiv [2005/29] fortolkes således, at forbrugerbeskyttelsen mod [urimelig] handelspraksis i forbindelse med forbrugerkreditaftaler omfatter alle måder til at opfylde en långivers krav, herunder optagelse af et nyt lån aftalt til dækning af forpligtelser, der følger af et tidligere lån?
- c) Skal direktiv [2005/29] fortolkes således, at en urimelig handelspraksis også omfatter en adfærd hos en långiver, der gentagne gange indrømmer lån til en forbruger, der ikke er i stand til at betale af på lånene, hvilket resulterer i en kæde af optagelse af lån, som långiveren faktisk ikke udbetaler til forbrugeren, men beholder til sig selv til dækning af tidligere lån og samlede omkostninger ved lånene?
- d) Skal artikel 2, stk. 2, litra a), i [...] direktiv [2008/48], sammenholdt med [tiende] betragtning [til] dette direktiv, fortolkes således, at denne bestemmelse ikke udelukker anvendelsen af det nævnte direktiv, selv i tilfælde af optagelse af et lån, der har alle egenskaber af en forbrugerkreditaftale, hvor formålet med lånet ikke blev aftalt, og som [...] – [bortset] fra en ubetydelig del – af långiveren blev ydet til dækning af tidligere forbrugslån, og hvor der er aftalt pant i fast ejendom som sikkerhed for lånet?
- e) Skal Domstolens dom af 21. april 2016, Radlinger og Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283), fortolkes således, at den også finder anvendelse på en forbrugerkreditaftale, hvis en del af det ydede lån i henhold til en sådan aftale blev afsat til at dække långivers omkostninger?«

Retsforhandlingerne for Domstolen

- 38 Ved processkrift indleveret til Domstolens Justitskontor den 22. februar 2023 har VÚB principalt nedlagt påstand om, at det på grundlag af artikel 100, stk. 2, i Domstolens procesreglement fastslås, at Domstolen ikke længere har kompetence til at træffe afgørelse, eftersom tvisten i hovedsagen har mistet sin genstand. Subsidiært har VÚB nedlagt påstand om genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del i medfør af procesreglementets artikel 83.
- 39 Ved dokument indleveret til Domstolen Justitskontor den 9. august 2023 har VÚB på ny nedlagt påstand om genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del.
- 40 Hvad for det første angår den principale påstand, der er indeholdt i det dokument, der blev indleveret den 22. februar 2023, har VÚB oplyst, at banken med virkning fra den 14. februar 2023 har givet afkald på det pant i fast ejendom, der sikrede den omhandlede kreditaftale, således at tvisten i hovedsagen har mistet sin genstand, og således at det er ufornuddent at træffe afgørelse om den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse.

- 41 Ved skrivelse indleveret til Domstolens Justitskontor den 21. april 2023 meddelte VÚB desuden Domstolen, at banken havde accepteret en overdragelse af sagsøgerne i hovedsagens gæld til en tredjemand, som i mellemtiden havde tilbagebetalt denne gæld. Ligeledes af denne grund har tvisten i hovedsagen ikke længere nogen genstand.
- 42 Det følger af Domstolens faste praksis, at der gælder en formodning for, at de spørgsmål om EU-rettens fortolkning, som den nationale ret har forelagt på baggrund af de retlige og faktiske omstændigheder, som den har ansvaret for at fastlægge – og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve – er relevante. Det følger imidlertid ligeledes af fast retspraksis, at proceduren efter artikel 267 TEUF er et middel til samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter, som giver Domstolen mulighed for at forsyne de nationale retter med de elementer vedrørende fortolkningen af EU-retten, som er nødvendige for, at de kan afgøre de for dem verserende tvister. Begrundelsen for ordningen med præjudiciel forelæggelse er ikke, at Domstolen skal afgive responsa vedrørende generelle eller hypotetiske spørgsmål, men at der foreligger et behov med henblik på selve afgørelsen af en retstvist. Såfremt det imidlertid viser sig, at tvisten i hovedsagen klart ikke er relevante for tvistens afgørelse, må Domstolen fastslå, at den ikke kan træffe afgørelse (jf. i denne retning dom af 24.11.2022, Banco Cetelem, C-302/21, EU:C:2022:919, præmis 26, 27, 31 og 32 og den deri nævnte retspraksis).
- 43 I denne sammenhæng fremsendte Domstolen, den 14. marts 2023 og den 26. maj 2023, en anmodning om uddybende oplysninger til den forelæggende ret med henblik på at få oplyst, om de omstændigheder, som VÚB havde henvist til, rent faktisk bragte tvisten i hovedsagen til ophør, og om besvarelsen af de spørgsmål, der var forelagt Domstolen, stadig var nødvendige for afgørelsen af tvisten i hovedsagen og i givet fald af hvilke grunde.
- 44 Ved skrivelser af 5. april 2023 og 12. juni 2023 oplyste den forelæggende ret, at hverken afkaldet på pantet i den faste ejendom eller overdragelsen af gælden havde medført, at tvisten i hovedsagen havde mistet sin genstand, nærmere bestemt med den begrundelse, at de gyldighedsbetingelser, der er fastsat med henblik herpå i national ret, ikke var opfyldt. For det første præciserede den forelæggende ret, at den ikke havde godkendt VÚB's ensidige afkald på sikkerhedsstillelsen, eftersom en aftale med debitorerne er nødvendig for, at en sådan sikkerhed kan bortfalde ved afkald. For det andet har den forelæggende ret fremhævet, at hvis VÚB's fordring var blevet overdraget, ville alle de rettigheder, som sagsøgerne i hovedsagen havde i deres egenskab af forbrugere, være blevet bevaret i overensstemmelse med national lovgivning.
- 45 Henset til de præciseringer, som den forelæggende ret er fremkommet med, må det antages, at tvisten i hovedsagen bevarer sin genstand, og at de forelagte spørgsmål derfor fortsat er relevante for løsningen af denne tvist. Følgelig skal der træffes afgørelse vedrørende anmodningen om præjudiciel afgørelse.
- 46 Hvad for det andet angår anmodningen om genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del har VÚB i det væsentlige, i sin subsidiære påstand, der blev indleveret til Domstolens Justitskontor den 22. februar 2023, gjort gældende, at banken på visse punkter er uenig i generaladvokatens forslag til afgørelse, som er baseret på urigtige oplysninger, således at de præjudicielle spørgsmåls faktiske og/eller retlige sammenhæng bør afklares. I øvrigt har VÚB i flere henseender anfægtet den fortolkning, som generaladvokaten har anlagt i sit forslag til afgørelse af de direktiver, der er omhandlet i disse spørgsmål.

- 47 Ved dokument indleveret til Domstolens Justitskontor den 9. august 2023 har VÚB til støtte for sin anmodning om genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del for det første meddelt Domstolen, at banken samme dag har anlagt sag ved Ústavný súd Slovenskej republiky (Den Slovakiske Republiks forfatningsdomstol) til prøvelse af den forelæggende rets afgørelse af 12. juni 2023, hvorved denne ret besluttede at forkaste anmodningen om tilbagetrækning af den præjudicielle afgørelse til trods for VÚB's afkald på pantet i fast ejendom og overdragelsen af gælden, jf. nærværende doms præmis 44. VÚB har nemlig ikke anmodet denne retsinstans om at tilbagetrække dens anmodning om præjudiciel afgørelse på grund af disse handlinger, men om at forelægge Domstolen enhver oplysning, der kan påvirke fortsættelsen af den præjudicielle procedure i overensstemmelse med procesreglementets artikel 100, stk. 2. Dette afkald på og denne overdragelse af gælden udgør imidlertid sådanne oplysninger.
- 48 For det andet er VÚB i det væsentlige af den opfattelse, at såfremt de oplysninger, som Domstolen råder over vedrørende denne overdragelse og dette afkald, ikke gør det muligt for den at træffe afgørelse om den foreliggende præjudicielle forelæggelse på grundlag af procesreglementets artikel 100, stk. 2, skal retsforhandlingernes mundtlige del genåbnes med henblik på at afklare de forhold, som den finder relevante i denne henseende.
- 49 I henhold til procesreglementets artikel 83 kan Domstolen til enhver tid, efter at have hørt generaladvokaten, ved kendelse bestemme, at retsforhandlingernes mundtlige del skal genåbnes, navnlig hvis den finder, at sagen er utilstrækkeligt oplyst, eller såfremt en part, efter at denne del af retsforhandlingerne er afsluttet, er fremkommet med nye oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er af afgørende betydning for Domstolens afgørelse, eller såfremt sagen bør afgøres på grundlag af et argument, som ikke har været drøftet af parterne eller de berørte, som er omfattet af artikel 23 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol.
- 50 Indledningsvis bemærkes, at en part i tvisten i hovedsagens eller en berørt parts uenighed med generaladvokatens forslag til afgørelse ifølge fast retspraksis ikke i sig selv kan udgøre et forhold, som kan begrunde genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del (jf. i denne retning dom af 16.2.2023, Gallaher, C-707/20, EU:C:2023:101, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis).
- 51 Det følger heraf, at VÚB's uenighed med generaladvokatens forslag til afgørelse ikke i sig selv kan begrunde en genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del.
- 52 I øvrigt finder Domstolen, efter at have hørt generaladvokaten, at den efter afslutningen af retsforhandlingernes skriftlige del og efter det retsmøde, der er afholdt for den, råder over alle de oplysninger, der er nødvendige for at træffe afgørelse om den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse.
- 53 Parterne i hovedsagen og de berørte parter, der har deltaget i de foreliggende retsforhandlinger, og navnlig VÚB, har nemlig både under retsforhandlingernes skriftlige og mundtlige del kunnet fremlægge de retlige og faktiske forhold, som de har fundet relevante med henblik på at gøre det muligt for Domstolen at besvare den forelæggende rets spørgsmål. Selv om Domstolen desuden i retsmødet udtrykkeligt anmodede om en stillingtagen til den forelæggende rets svar på den første anmodning om uddybende oplysninger, som blev fremsendt til denne ret den 7. juni 2022, og som bl.a. vedrørte de retlige og faktiske rammer for de præjudicielle spørgsmål, besluttede VÚB ikke at deltage i retsmødet. Hvad i øvrigt angår afkaldet på sikkerheden i den faste ejendom og overdragelsen af gælden samt konsekvenserne heraf med henblik på anvendelsen af

procesreglementets artikel 100, stk. 2, konstateres, at disse forhold ikke er af en sådan karakter, at de kan have indflydelse på den afgørelse, som Domstolen skal træffe, henset til de betragtninger, der er anført i nærværende doms præmis 40-45.

- 54 Endelig indeholder de anmodninger om genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del, der er indgivet af VÚB, ingen nye oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er af afgørende betydning for den afgørelse, som Domstolen skal træffe.
- 55 Under disse omstændigheder er det ufornuddent at genåbne retsforhandlingernes mundtlige del.

De præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

- 56 VÚB har i det væsentlige gjort gældende, at de præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af direktiv 93/13 ikke kan antages til realitetsbehandling med den begrundelse, at de er unødvendige med henblik på afgørelsen af tvisten, og at de er hypotetiske, eftersom de ikke har nogen forbindelse med genstanden for tvisten i hovedsagen. I denne henseende har banken i det væsentlige anført, at sagsøgerne i hovedsagen systematisk og groft har tilsidesat deres kontraktlige forpligtelser, således at indfrielsen af sikkerheden under alle omstændigheder er i overensstemmelse med proportionalitetstesten i henhold til de kriterier, der er fastsat i dom af 14. marts 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 73).
- 57 Ifølge Domstolens faste praksis foreligger der en formodning for, at de spørgsmål om en fortolkning af EU-retten, som den nationale ret har stillet på det retlige og faktiske grundlag, som den har fastlagt inden for sit ansvarsområde, og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve, er relevante. Domstolen har alene mulighed for at undlade at træffe afgørelse vedrørende et præjudicielt spørgsmål, der er forelagt af en national ret i henhold til artikel 267 TEUF, når navnlig de krav til indholdet af anmodningen om præjudiciel afgørelse, som er indeholdt i procesreglementets artikel 94, ikke er opfyldt, eller når det klart fremgår, at den af den nationale ret ønskede fortolkning eller vurdering af en EU-retlig bestemmelses gyldighed savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, eller når problemet er af hypotetisk karakter (dom af 20.10.2022, Koalitsia »Demokraticzna Bulgaria – Obedinenie«, C-306/21, EU:C:2022:813, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 58 En sådan manglende forbindelse eller hypotetisk karakter af de forelagte spørgsmål kan imidlertid ikke fastslås alene på grundlag af VÚB's anbringende om, at iværksættelsen af indfrielsen af sikkerheden i det foreliggende tilfælde er forholdsmæssig. Som generaladvokaten har anført i punkt 49 i forslaget til afgørelse, har spørgsmålene om fortolkningen af direktiv 93/13 nemlig ikke til formål at afgøre, om dette er tilfældet i den foreliggende sag, men har til formål at få oplyst, om retten skal undersøge, om den mulighed, som vilkåret om førtidig ophævelse giver kreditor, er forholdsmæssig, når der ikke foreligger en forpligtelse hertil i henhold til national lovgivning eller retspraksis.
- 59 Den ønskede fortolkning af bestemmelserne i direktiv 93/13 er således nødvendig for afgørelsen af tvisten i hovedsagen, og de præjudicielle spørgsmål er ikke af hypotetisk karakter. Disse spørgsmål kan derfor antages til realitetsbehandling.

- 60 Derimod konstateres, således som den slovakiske regering og Europa-Kommissionen har gjort gældende, at den forelæggende ret ikke har fremlagt retlige og faktiske oplysninger, som klart viser forbindelsen mellem de forelagte spørgsmål og direktiv 2005/29. Den forelæggende ret har således ikke forklaret forbindelsen mellem iværksættelsen af vilkåret om førtidig ophævelse på den ene side og eksistensen af urimelig handelspraksis på den anden side. Den forelæggende ret har heller ikke præciseret, i hvilket omfang indfrielsen af pantet i fast ejendom ved en frivillig auktion kan udgøre en urimelig handelspraksis, eller hvorfor en fortolkning af dette direktiv i denne sammenhæng er nødvendig for afgørelsen af tvisten i hovedsagen.
- 61 Det må derfor fastslås, at kravene i procesreglementets artikel 94, litra c), ikke er opfyldt, og at de præjudicielle spørgsmål i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 57, ikke kan antages til realitetsbehandling, for så vidt som de vedrører fortolkningen af direktiv 2005/29.

Det første spørgsmål

- 62 Da det første spørgsmål i det væsentlige vedrører rækkevidden af domstolsprøvelsen af kreditors mulighed for ved et vilkår om førtidig ophævelse at erklære hele lånet for forfaldent, skal det indledningsvis undersøges, om vilkåret om førtidig ophævelse i det foreliggende tilfælde er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 93/13. I overensstemmelse med direktivets artikel 1, stk. 2, er kontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser, nemlig ikke underlagt dette direktivs bestemmelser.
- 63 Den udelukkelse fra anvendelsen af dette direktivs ordning, som omfatter de bestemmelser i national ret, som gælder mellem parterne i en aftale uanset deres valg og de bestemmelser, der uden videre finder anvendelse, er begrundet i den omstændighed, at det principielt er legitimt at lægge til grund, at den nationale lovgiver har foretaget en afbalanceret afvejning af alle kontrahenternes rettigheder og forpligtelser, som EU-lovgiver udtrykkeligt har villet bevare (jf. i denne retning dom af 10.6.2021, Prima banka Slovensko, C-192/20, EU:C:2021:480, præmis 32, og af 5.5.2022, Zagrebačka banka, C-567/20, EU:C:2022:352, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis).
- 64 Den nævnte undtagelse kræver, at to betingelser er opfyldt, nemlig for det første, at kontraktvilkåret skal afspejle en lov eller en administrativ bestemmelse, og for det andet, at denne bestemmelse skal være bindende (dom af 10.9.2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, præmis 78, og af 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, præmis 31).
- 65 Med henblik på at fastslå, om disse betingelser er opfyldt, har Domstolen fastslået, at det tilkommer den nationale ret at efterprøve, om det pågældende kontraktvilkår afspejler bestemmelser i national ret, der finder bindende anvendelse mellem de kontraherende parter, uanset deres valg, eller bestemmelser, der har deklatorisk karakter og derfor uden videre finder anvendelse, dvs. i mangel af en anden ordning mellem parterne herom (dom af 10.9.2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, præmis 79, af 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, præmis 32, og af 5.5.2022, Zagrebačka banka, C-567/20, EU:C:2022:352, præmis 55).
- 66 I denne henseende tilkommer det den nationale ret at efterprøve, om et sådant vilkår henhører under artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, på baggrund af de kriterier, som Domstolen har defineret, dvs. under hensyntagen til arten, den generelle opbygning og bestemmelserne i de pågældende låneaftaler samt til den juridiske og faktuelle sammenhæng, som disse aftaler indgår i, samtidig

med at der skal tages højde for, at den undtagelse, der er indført ved dette direktivs artikel 1, stk. 2 – henset til det forbrugerbeskyttelsesformål, der forfølges med dette direktiv – skal fortolkes indskrænkende (dom af 5.5.2022, Zagrebačka banka, C-567/20, EU:C:2022:352, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).

- 67 Med forbehold for den forelæggende rets efterprøvelse fremgår det i det foreliggende tilfælde, at de bestemmelser i national ret, der er genstand for det første spørgsmål, nemlig den civile lovbogs § 53, stk. 9, og § 565, afspejles i et vilkår i den omhandlede kreditaftale, nemlig vilkåret om førtidig ophævelse. Den forelæggende ret har i denne henseende anført, at dette vilkår »i det væsentlige kopierer« disse bestemmelser.
- 68 I henhold til den borgerlige lovbogs § 53, stk. 9, kan kreditor i tilfælde af en forbrugerkreditaftale, der afdrages i rater, forlange betaling af hele lånet i overensstemmelse med den borgerlige lovbogs § 565, hvis parterne har aftalt dette. Kreditor kan tidligst udøve denne ret tre måneder efter forsinkelsen med betalingen af et afdrag og kun efter at have advaret forbrugeren herom mindst femten dage forinden.
- 69 I sit svar på Domstolens anmodning om uddybende oplysninger i denne henseende har den forelæggende ret oplyst, at de nævnte bestemmelser, sammenholdt med hinanden, ikke gælder automatisk eller uden videre, når parterne ikke har truffet et valg herom. Selv om parterne i kreditaftalen har aftalt, at kreditor har mulighed for at kræve førtidig tilbagebetaling af det lånte beløb, er kreditor desuden ikke forpligtet til at udøve denne ret. Den forelæggende ret er desuden af den opfattelse, at den civile lovbogs § 54, stk. 1, som i det væsentlige fastsætter, at kontraktvilkår i en aftale indgået med en forbruger ikke kan fravige bestemmelserne i denne lov til skade for forbrugeren, ikke af den grund tillægger bestemmelserne i den nævnte lovs § 53, stk. 9, en bindende karakter, eftersom den første bestemmelse gør det muligt for parterne at fravige den anden bestemmelse, for så vidt som dette er til fordel for forbrugeren.
- 70 Således, og med forbehold for den forelæggende rets efterprøvelse, idet denne er enekompetent til at fortolke bestemmelserne i national ret, synes vilkåret om førtidig ophævelse, som gør det muligt for kreditor på forhånd at kræve tilbagebetaling af hele det skyldige restbeløb i tilfælde af debtors manglende opfyldelse af sine kontraktlige forpligtelser, ikke at skulle kvalificeres som et »vilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser« som omhandlet i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, eftersom disse nationale bestemmelser, selv om vilkåret gentager de nationale bestemmelser, der er nævnt i denne doms præmis 68, ikke er ufravigelige og derfor ikke opfylder den anden betingelse, der kræves i denne artikel 1, stk. 2, for at den deri fastsatte undtagelse finder anvendelse.
- 71 I dette tilfælde er et sådant vilkår følgelig underlagt bestemmelserne i direktiv 93/13, således som fortolket af Domstolen.
- 72 For så vidt angår realitetsspørgsmålet gælder, at det ifølge Domstolens faste praksis tilkommer Domstolen inden for rammerne af den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra dette synspunkt påhviler det Domstolen at omformulere de spørgsmål, der forelægges den, og at fortolke alle de bestemmelser i EU-retten, som de nationale retter skal anvende for at træffe afgørelse i de for dem verserende tvister, også selv om disse bestemmelser ikke udtrykkeligt er omtalt i de præjudicielle spørgsmål, der forelægges Domstolen af disse retter (jf. i denne retning bl.a. dom af 4.10.2018, Kamenova, C-105/17, EU:C:2018:808, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).

- 73 For så vidt må det lægges til grund, at den forelæggende ret med det første spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 3, stk. 1, artikel 4, stk. 1, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med chartrets artikel 7 og 38, skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national lovgivning, hvorefter domstolskontrollen af, om et vilkår om førtidig ophævelse, der er indeholdt i en forbrugerkreditaftale, er urimeligt, ikke tager hensyn til den forholdsmæssige karakter af den mulighed, som den erhvervsdrivende har til at udøve den ret, som vedkommende har i henhold til dette vilkår, henset til kriterier, der bl.a. har sammenhæng med omfanget af forbrugerens misligholdelse af sine kontraktlige forpligtelser, såsom størrelsen af de afdrag, der ikke er blevet betalt, i forhold til størrelsen af den samlede kredit og til aftalens varighed, samt til muligheden for, at iværksættelsen af det nævnte vilkår fører til, at den erhvervsdrivende kan foretage inddrivelse af de skyldige beløb i henhold til det samme vilkår ved salg af forbrugerens familiebolig uden nogen form for retslig procedure.
- 74 For det første bemærkes, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, henset til, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, bestemmer, at urimelige kontraktvilkår ikke binder forbrugeren. I denne sammenhæng, og med henblik på at sikre det høje forbrugerbeskyttelsesniveau, der er fastsat i chartrets artikel 38, skal de nationale retter af egen drift efterprøve, om et kontraktvilkår, der henhører under anvendelsesområdet for direktiv 93/13, er urimeligt, og dermed afhjælpe den manglende ligevægt mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende, eftersom den råder over de oplysninger vedrørende de retlige eller faktiske omstændigheder, som denne prøvelse kræver (jf. i denne retning dom af 19.12.2019, Bondora, C-453/18 og C-494/18, EU:C:2019:1118, præmis 40, og af 17.5.2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, præmis 35-37).
- 75 Hvad for det andet angår de kriterier, på grundlag af hvilke en sådan domstolsprøvelse skal udøves, bemærkes, at artikel 3, stk. 1, og artikel 4, stk. 1, i direktiv 93/13 samlet set definerer de almindelige kriterier, der gør det muligt at vurdere, om de kontraktvilkår, som er underlagt direktivets bestemmelser, er urimelige (dom af 3.6.2010, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, præmis 33).
- 76 Det bemærkes således, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 med henvisningen til begrebet »god tro« og begrebet »betydelig skævhed« i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren kun indeholder en abstrakt definition af, hvad der gør, at et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt (dom af 26.1.2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).
- 77 Med henblik på afgørelsen af, om et kontraktvilkår bevirker en »betydelig skævhed« i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren, skal der navnlig tages hensyn til de gældende regler i den nationale lovgivning, såfremt der ikke foreligger en aftale mellem parterne herom. Denne sammenlignende undersøgelse gør det muligt for den nationale ret at vurdere, om og i givet fald i hvilket omfang aftalen stiller forbrugeren i en mindre gunstig retsstilling end den, der følger af den gældende nationale lovgivning (jf. i denne retning dom af 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 68).
- 78 Hvad angår spørgsmålet om, under hvilke omstændigheder der opstår en sådan skævhed »til trods for kravet om god tro«, skal den nationale ret, henset til 16. betragtning til direktiv 93/13, med henblik herpå efterprøve, om den erhvervsdrivende ved at handle loyalt og rimeligt med forbrugeren med rimelighed kunne forvente, at sidstnævnte ville acceptere et sådant vilkår efter individuel forhandling (jf. i denne retning dom af 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 69, og af 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, C-609/19, EU:C:2021:469, præmis 66).

- 79 I overensstemmelse med dette direktivs artikel 4, stk. 1, skal det desuden vurderes, om et kontraktvilkår er urimeligt, under hensyn til hvilken type varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter, og ved på tidspunktet for aftalens indgåelse at tage hensyn til alle omstændighederne i forbindelse med dens indgåelse samt til alle andre vilkår i nævnte aftale eller i en anden aftale, som hænger sammen med denne.
- 80 Hvad specifikt angår et vilkår i en langvarig realkreditaftale, der fastsætter de betingelser, hvorunder kreditor har ret til at kræve førtidig indfrielse heraf, såsom vilkåret om førtidig ophævelse, har Domstolen ligeledes allerede haft lejlighed til at fastlægge de kriterier, på grundlag af hvilke den nationale ret kan fastslå, at vilkåret eventuelt er urimeligt, således som generaladvokaten har anført i punkt 74 i forslaget til afgørelse.
- 81 Domstolen har således gentagne gange fastslået, at det spørgsmål, som bl.a. har stor betydning med henblik på at afgøre, om et aftalevilkår om førtidig ophævelse af en realkredit fremkalder en betydelig skævhed til skade for forbrugeren, er, om den erhvervsdrivendes ret til at ophæve hele lånet er betinget af forbrugers manglende overholdelse af en forpligtelse, som er af afgørende betydning i forhold til den pågældende aftale, om denne mulighed er tiltænkt tilfælde, hvor en sådan misligholdelse er tilstrækkeligt alvorlig i forhold til lånets varighed og størrelse, om den nævnte ret fraviger de almindelige retsregler, der, hvor der ikke er aftalt specifikke betingelser i kontrakten, er gældende på området, og om den nationale lovgivning fastsætter egnede og effektive midler, som gør det muligt for den forbruger, der er omfattet af et sådant vilkår, at fjerne virkningerne af ophævelsen af lånet (jf. i denne retning dom af 26.1.2017, Banco Primus, C 421/14, EU:C:2017:60, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).
- 82 Det følger heraf, at den nationale ret bl.a. skal undersøge, om den mulighed, som kreditor har for i henhold til dette vilkår at kræve hele det skyldige beløb, er forholdsmæssig, når den vurderer, om dette vilkår eventuelt er urimeligt, hvilket indebærer, at den bl.a. skal tage hensyn til, i hvilket omfang forbrugeren har tilsidesat sine kontraktlige forpligtelser, såsom størrelsen af de afdrag, der ikke er blevet betalt, i forhold til det samlede kreditbeløb og aftalens varighed.
- 83 Det skal i denne henseende bemærkes, at de kriterier, der er opstillet i dom af 26. januar 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), med henblik på at vurdere, om et kontraktvilkår om førtidig ophævelse er urimeligt på grund af en skyldners misligholdelse af sine forpligtelser i en begrænset periode, hverken er kumulative, alternative eller udtømmende (jf. i denne retning dom af 8.12.2022, Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest, C-600/21, EU:C:2022:970, præmis 30 og 31).
- 84 Det følger heraf, at domstolskontrollen med, om dette vilkår er forholdsmæssigt, i givet fald skal foretages på grundlag af supplerende kriterier. Henset til de retsvirkninger, som et vilkår om førtidig ophævelse, der er indsat i en forbrugerkreditaftale med sikkerhed i en bolig, som den i hovedsagen omhandlede, kan have, skal den nationale ret således, når den vurderer, om den mulighed, som dette vilkår giver kreditor, er urimeligt, i sin analyse af den eventuelle kontraktmæssige uligevægt, som det nævnte vilkår skaber, tage hensyn til den omstændighed, at gennemførelsen af dette vilkår i givet fald kan medføre, at kreditor inddriver de skyldige beløb i henhold til det samme vilkår, ved salg af denne bolig uden en retslig procedure.
- 85 I denne henseende skal denne ret i forbindelse med sin vurdering af de midler, der gør det muligt for forbrugeren at afhjælpe retsvirkningerne af et forfald af samtlige de skyldige beløb i henhold til låneaftalen, tage hensyn til konsekvenserne af at udsætte forbrugeren og dennes familie af den bolig, som udgør deres faste bopæl. I EU-retten er retten til en bolig nemlig en grundlæggende

rettighed, der er garanteret i henhold til chartrets artikel 7, som den nationale ret skal tage i betragtning ved gennemførelsen af direktiv 93/13. Domstolen har i denne henseende fremhævet vigtigheden af, at denne ret kan iværksætte foreløbige retsmidler, som kan føre til udsættelse af en ulovlig procedure med henblik på fuldbyrdelse af pant i fast ejendom eller være til hinder herfor, når anvendelsen af sådanne midler er nødvendige for at sikre effektiviteten af den retsbeskyttelse, der søges opnået ved direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom af 10.9.2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, præmis 63-66).

- 86 Hvis den forelæggende ret på grundlag af de ovenfor anførte kriterier i forbindelse med sin vurdering af, om vilkåret om førtidig ophævelse er urimeligt, måtte konstatere, at den ret, der er fastsat til fordel for VÚB til at kræve førtidig tilbagebetaling af det skyldige restbeløb i henhold til den omhandlede kreditaftale, der er sikret ved sagsøgerne i hovedsagens families bolig, i det foreliggende tilfælde gør det muligt for denne erhvervsdrivende at udøve denne ret uden at skulle tage hensyn til størrelsen af forbrugernes misligholdelse i forhold til det tildelte beløb og til lånets varighed, ville denne konstatering kunne føre til, at denne ret skal anse dette vilkår for urimeligt, for så vidt som dette vilkår ville skabe en betydelig skævhed til skade for forbrugerne, til trods for kravet om god tro, henset til samtlige de omstændigheder, hvorunder denne aftale blev indgået, og som den erhvervsdrivende kunne have kendskab til på tidspunktet for dens indgåelse.
- 87 Hvis vilkåret efter denne analyse blev erklæret urimeligt, ville det tilkomme denne ret at udelukke anvendelsen heraf, således at det ikke binder forbrugeren, medmindre forbrugeren gør indsigelse herimod (dom af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 50).
- 88 I denne henseende gælder, at de betingelser, der fastsættes i de nationale lovgivninger, som artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 henviser til, ikke må skade indholdet af den ret, som forbrugerne har i henhold til denne bestemmelse, hvorefter de ikke er bundet af et vilkår, der vurderes at være urimeligt (dom af 26.1.2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis).
- 89 I mangel af en sådan kontrol ville beskyttelsen af forbrugeren nemlig være mangelfuld og utilstrækkelig og hverken udgøre et egnet eller et effektivt middel til at bringe anvendelsen af denne type vilkår til ophør, i modsætning til, hvad der er fastsat i artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 (dom af 26.1.2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis).
- 90 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 1, artikel 4, stk. 1, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med chartrets artikel 7 og 38, skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en national lovgivning, hvorefter domstolskontrollen af, om et vilkår om førtidig ophævelse, der er indeholdt i en forbrugerkreditaftale, er urimeligt, ikke tager hensyn til den forholdsmæssige karakter af den mulighed, som den erhvervsdrivende har til at udøve den ret, som vedkommende har i henhold til dette vilkår, henset til kriterier, der bl.a. har sammenhæng med omfanget af forbrugers misligholdelse af sine kontraktlige forpligtelser, såsom størrelsen af de afdrag, der ikke er blevet betalt, i forhold til størrelsen af den samlede kredit og til aftalens varighed, samt til muligheden for, at iværksættelsen af dette vilkår fører til, at den erhvervsdrivende kan foretage inddrivelse af de skyldige beløb i henhold til det nævnte vilkår ved salg af forbrugers familiebolig uden nogen form for retslig procedure.

Det andet spørgsmål

- 91 Henset til besvarelsen af det første spørgsmål er det uforholdt at besvare det andet spørgsmål.

Sagsomkostninger

- 92 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 3, stk. 1, artikel 4, stk. 1, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler, sammenholdt med artikel 7 og 38 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder,

skal fortolkes således, at

disse bestemmelser er til hinder for en national lovgivning, hvorefter domstolskontrollen af, om et vilkår om førtidig ophævelse, der er indeholdt i en forbrugerkreditaftale, er urimeligt, ikke tager hensyn til den forholdsmæssige karakter af den mulighed, som den erhvervsdrivende har til at udøve den ret, som vedkommende har i henhold til dette vilkår, henset til kriterier, der bl.a. har sammenhæng med omfanget af forbrugerens misligholdelse af sine kontraktlige forpligtelser, såsom størrelsen af de afdrag, der ikke er blevet betalt, i forhold til størrelsen af den samlede kredit og til aftalens varighed, samt til muligheden for, at iværksættelsen af dette vilkår fører til, at den erhvervsdrivende kan foretage inddrivelse af de skyldige beløb i henhold til det nævnte vilkår ved salg af forbrugerens familiebolig uden nogen form for retslig procedure.

Underskrifter